

[Hvidberg.]

værdiverden, som kan give dem indre uafhængighed af skæbnens vilkårlighed, modstandskraft i sorg og rigdom i lykke.“

Jeg synes nok, at man kunne holde sig disse ord for øje, når man skal til at skabe en ny fri mellemskole. Derfor skal denne skoleordning aldeles ikke miste det at have et mål, som den arbejder frem imod. I den henseende er jeg ganske enig med den højtærede minister. Men de to synsmåder, de to opfattelser, behøver aldeles ikke at udelukke hinanden. Man må kunne samles om dem begge. Det kan gøres, det bør gøres, men det vil næppe kunne lykkes, hvis det skal gøres på den måde, som de fremsatte lovforslag foreslår os, med vægten i så høj grad lagt på det, man kalder praktiske linier, og som jeg ærlig talt, selvom jeg måske nok har været blændet af tanken engang, nærer større og større mistillid til.

Et andet område, hvor jeg heller ikke har nogen tiltro til det foreslåede, er liniedelingen ude på landet. Der henvises her til centralisering eller mellemkommunalt samarbejde samt sågar interkommunalt samarbejde eller, hvor man ikke kan det, „differentieret undervisning indenfor klasserne“. To gange forsikres det, at udvalget mener gennem de skitse-mæssige undervisningsplaner, der som bilag er aftrykt sammen med lovforslaget, at have opnået dokumentation for, at en differentieret undervisning vil være mulig også i de mindre skoler på landet. Utvivlsomt vil andre, som læser disse bilag, mene noget andet eller måske endog komme til helt modsat resultat, nemlig at disse skrivelser ikke giver nogen sikkerhed for, at en differentieret undervisning i mindre skoler på landet er mulig i den forstand, der her er tale om. Jeg gad vidst, hvem der vil tage ansvaret for det, når man tænker tanken igennem, og når man prøver det efter. Det er imidlertid rigtigt, at landbyskolens forhold bør ordnes, og jeg vil sige her, som jeg også sagde det for den frie mellemskoles vedkommende: det kan gøres, og det bør gøres. Hvor man af en eller anden grund ikke kan indrette eksamensmellemskole, må man indrette kursus til præliminæreksamen med sædvanlig reduktion af pensum til eksamen, som man har det i skolerne. Man behøvede ved en sådan ordning ikke at stille krav om en

liniedeling af landsbyskolen, som jo kun kan gennemføres de færreste steder, og man ville ad denne vej kunne skabe en ligevægt mellem byskolen og landsbyskolen, som ikke gjorde dem akkurat ens, men tog hensyn til, som det er sagt, de befolkningsmæssige forskelligheder mellem by og land.

Jeg kunne godt komme ind på en række andre enkeltheder i de foreliggende lovforslag, men jeg vil ikke spænde tingets tålmodighed yderligere og vil gemme disse spørgsmål til en senere behandling eller til behandlingen i udvalget.

Det ærede medlem hr. Horn fremsatte i sin tale — hvorunder han kraftigt støttede det, som man plejer at kalde Askovudvalgets forslag — en, synes jeg, noget uheldig bemærkning om, at en skolemand har sagt noget om, at 1. gymnasieklasse vil blive en klasse med indgang til en slags nervesanatorium. Der er forskellige skolefolk og deriblandt jeg selv, som har sagt, at 1. klasse, således som den foreslås i disse lovforslag, vil blive en observationsklasse, og at den vil blive præget af nervøsitet og uro. Det er ikke helt det samme.

Jeg skal imidlertid ikke komme ind på alle disse ting. Jeg skal nøjes med at sige, at højnelsen af den fri mellemskole og ordning af landsbyskolens forhold er for mig de to hovedspørgsmål, som trænger sig på, og som vi virkelig kan løse.

Hvorfor skal vi på nuværende tidspunkt kaste os ud i en strukturændring af den danske skole, hvis konsekvenser vi faktisk ikke kan overskue, men hvis medfølgende fejl vi tydeligt nok ser? Der er jo, som vi alle ved, om disse strukturændringsforslag dyb uenighed i skolekredse og megen uklarhed i befolkningen. Vi ved ikke nok til, at vi skulle kunne skabe en helt ny skoleopbygning i øjeblikket. Det er åbenbart for tidligt at inlade sig på det. Lad os derfor tage fat på at rette de fejl, som vi kan rette, i stedet for at kaste os ud i en nyordning af skolen, som formentlig vil føre os ud i fejl og ulykker, som måske er værre end dem, vi allerede er i.

Dertil kommer, at de forskellige forslag synes at se bort fra de to forhold, som udefra trykker skolen vel mere end noget andet. Danmarks Lærerforenings formand udtalte ved repræsentantskabsmødet nu i 1955 — hvis jeg må citere —